

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-
Generaal
Binnenhof 4
2513 AA Den Haag

Onderwerp
stemmachines: evaluatie verkiezing van de
leden van Provinciale Staten

In het Algemeen Overleg van 8 februari 2007 heeft de toenmalige minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties (BVK) de Tweede Kamer een brief toegezegd waarin, met betrekking tot de stemmachines én de stempassen, wordt ingegaan op het verloop van de verkiezing van de leden van Provinciale Staten op 7 maart 2007. Met deze brief geef ik gevolg aan deze toezegging. Tevens ga ik in op het rapport van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) dat is opgesteld na het bezoek van een delegatie ten tijde van de verkiezing van 22 november 2007.

Stemmachines

Alle stemmachines die zijn gebruikt bij de verkiezing van de leden van Provinciale Staten zijn vooraf gecontroleerd, voorzien van een nieuwe niet-overschrijfbare EPROM¹ met geverifieerde software en vervolgens verzegeld. Voorafgaand aan dit proces is door het keuringsinstituut (Brightsight) een verklaring afgeven waarin staat dat de nieuwe EPROM's overeenkomen met de originele versies die door de leverancier van de stemmachine in bewaring zijn gegeven bij het keuringsinstituut. Een EDP²-auditor heeft de verklaring van het keuringsinstituut, als getuige, mede-ondertekend. De EDP-auditor heeft deze werkzaamheden verricht in opdracht van de leverancier van de stemmachines zijde Nedap.

Datum
2 april 2007

Ons kenmerk
2007-0000101116

Onderdeel

Inlichtingen

T
F

Uw kenmerk

Blad
1 van 4

Aantal bijlagen
1

Bezoekadres
Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag

Postadres
Postbus 10451
2501 HL Den Haag

Internetadres
www.bprbzk.nl

¹ EPROM staat voor Erasable Programmable Read Only Memory. Dit zijn geheugenchips gebruikt in o.a. de Nedap stammachines. De stemmachines van Nedap in Nederland hebben een zogenaamde OTP-EPROM (One Time Programmable EPROM). Deze kunnen eenmalig worden beschreven.

² EDP staat voor Electronic Data Processing

Datum
2 april 2007

Ons kenmerk
2007-0000101116

Onderdeel

Blad
2 van 4

Het ministerie van BZK heeft aan een extern bedrijf opdracht gegeven om een test te laten uitvoeren met de geprogrammeerde stemgeheugens. Deze test heeft de voormalige minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties aangekondigd in zijn brief van 2 februari 2007 (TK 2006-2007, 30 800 VII nr 36). De test is positief verlopen. Er zijn geen fouten aangetroffen.

Er zijn voor en tijdens de verkiezing geen meldingen bij het ministerie van BZK binnengekomen over vermoedens van misbruik van stemmachines. Er zijn daarom ook geen stemmachines onttrokken aan het verkiezingsproces en voor onderzoek overgebracht naar het Nederlands Forensisch Instituut.

Zoals bij elke verkiezing hebben zich wel een aantal technische storingen voorgedaan met de stemmachines. De omvangrijkste storing heeft zich in de gemeente Emmen voorgedaan. De gemeente Emmen laat thans een onderzoek uitvoeren om de oorzaak van deze storing te achterhalen. De storingen zijn zoals gebruikelijk verholpen door de inzet van de verkiezingswacht van de leverancier van de stemmachines. Gelet op het voorafgaande is de conclusie gerechtvaardigd dat er geen reden is om te twijfelen aan de betrouwbaarheid van op 7 maart 2007 gebruikte stemmachines.

Als gevolg van de schorsing van de goedkeuring van de NewVote-stemcomputer hebben, net als bij de verkiezing van 22 november 2006, 23 gemeenten met papieren stembiljetten gestemd. De verkiezing van 7 maart 2007 is ook bij deze gemeenten goed verlopen.

Regeling voorwaarden en goedkeuring stemmachines 1997

De eerstvolgende reguliere verkiezingen zullen plaatsvinden in juni 2009 (verkiezing van de leden van het Europees Parlement). Ik verwacht dat voor deze verkiezing de inrichting van het verkiezingsproces zal zijn aangepast, rekening houdend met het advies dat de externe commissie Inrichting Verkiezingsproces gaat uitbrengen.

Het is evenwel niet uit te sluiten dat zich tussentijds een verkiezing kan voordoen. In dat geval zou wederom gebruik moeten worden gemaakt van de regeling om te kunnen stemmen met stemmachines. Gelet op de maatregelen die sinds het najaar van 2006 nodig zijn gebleken voor de beveiliging van de stemmachines vind ik het nodig om, tussentijds, een aantal aanpassingen door te voeren in de Regeling voorwaarden en goedkeuring stemmachines 1997. Het zijn maatregelen die bedoeld zijn om een aantal leemtes in de regeling te dichten.

Datum
2 april 2007

Ons kenmerk
2007-0000101116

Onderdeel

Blad
3 van 4

Ik zal bij de (tussentijdse) aanpassing van de regeling rekening houden met de uitkomsten van de commissie Besluitvorming Stemmachines. Het rapport van deze commissie verwacht ik op 16 april 2007. Het rapport is iets verlaat als gevolg van het feit dat uw Kamer in het Algemeen Overleg van 8 februari 2007 heeft gevraagd om de commissie ook te laten kijken naar de voorbereiding van de verkiezing van de leden van Provinciale Staten. De aanpassingen die ik in de regeling wil aanbrengen zullen ook worden voorgelegd aan de commissie Inrichting Verkiezingsproces.

Stempassen

Bij de Provinciale Statenverkiezingen heeft wederom een groot aantal gemeenten deelgenomen aan het experiment "Stemmen in een willekeurig stemlokaal". Dit keer betrof het 312 gemeenten en ruim 10 miljoen kiesgerechtigden die hun stem op deze wijze konden uitbrengen.

In de opkomstbevorderende campagne rondom de verkiezing van de leden van Provinciale Staten is via ingezonden mededelingen in landelijke en regionale bladen en in radiospotjes informatie gegeven over de betekenis van de stempas. Daarbij zijn de kiezers er expliciet op gewezen dat zonder stempas niet kan worden gestemd en dat tijdig een vervangende stempas moet worden aangevraagd bij de gemeente. De voormalige minister voor BVK heeft bovendien alle gemeenten verzocht vervangende stempassen te verstrekken tot uiterlijk 2 dagen voor de verkiezingen. Vrijwel alle gemeenten hebben aan deze oproep gehoor gegeven. In 92 gemeenten kon de vervangende stempas nog op maandag 5 maart worden aangevraagd, in 210 gemeenten was het zelfs mogelijk nog op dinsdag 6 maart een vervangende stempas te krijgen.

Zoals u weet zal de commissie Inrichting Verkiezingsproces ook adviseren over de aspecten die betrekking hebben op het plaatsonafhankelijk maken van het stemproces. De voorzitter van de commissie, de heer Korthals Altes, heeft mij inmiddels aangegeven daarbij ook de eventuele invoering van een identificatieplicht te zullen betrekken.

Het experiment met het stemmen in een willekeurig stemlokaal wordt, conform het bepaalde in het Experimentenbesluit Kiezen op Afstand, momenteel geëvalueerd en de resultaten van deze evaluatie zullen u worden toegezonden zodra deze bekend zijn .

Datum
2 april 2007

Ons kenmerk
2007-0000101116

Onderdeel

Blad
4 van 4

Rapport OVSE

Op uitnodiging van de Nederlandse regering heeft de OVSE een delegatie samengesteld die Nederland heeft bezocht in de periode voor en tijdens de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. De OVSE heeft op 12 maart 2007 hierover een rapport uitgebracht. Een exemplaar van dit rapport is bij deze brief gevoegd.

Specifiek met betrekking tot de inrichting van het verkiezingsproces en daarbinnen het elektronisch stemmen, worden in het rapport een aantal opmerkingen en aanbevelingen gemaakt/gedaan.

Wat de OVSE in haar rapport op dit punt stelt, kan worden samengevat door te stellen dat de transparantie en controleerbaarheid van het verkiezingsproces moet worden verbeterd. Dat is in lijn met hetgeen in eerdere overleggen met uw Kamer is besproken en heeft geleid tot de instelling van de externe commissie Inrichting Verkiezingsproces. De commissie Inrichting Verkiezingsproces zal voor 1 oktober 2007 haar advies uitbrengen.

Overigens hecht ik er aan erop te wijzen dat de OVSE ook constateert dat de Nederlandse overheid snel met een serie allesomvattende maatregelen heeft gereageerd op de gesignaleerde risico's met het gebruik van de stemmachines. Tevens wordt vastgesteld dat het hoge vertrouwen van de Nederlandse burgers in het verkiezingsproces en in het gebruik van stemmachines niet is verminderd.

DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN
KONINKRIJKSRELATIES,

drs. A.Th. B. Bijleveld-Schouten

